

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, सोमवार, दिनांक २२ एप्रिल २०१९

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण-१५०)

पेपर क्रमांक १

महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती ॲक्ट्स व रुल्स, इत्यादी आणि
भारताचे संविधान

(पुस्तकांसह)

- सूचना.**—(१) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (२) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तदनंतर) सोडवल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.
- (३) प्रश्नांची उत्तरे मराठी वा इंग्रजी एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

	गुण
१. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) :—	३०
(अ) वित्तीय विधेयकांसंबंधी विशेष तरतुदी	
(ब) ग्रामसभेचे अधिकार आणि कर्तव्ये	
(क) भारतीय नागरिकांची मूलभूत कर्तव्ये	
(ड) राज्य निवडणूक आयोग	
(इ) अनुसूचित क्षेत्रे.	
२. मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांचे अधिकार व कर्तव्ये विशद करा.	२०
३. ग्रामपंचायतीचे प्रशासकीय अधिकार व कर्तव्ये स्पष्ट करा.	२०
४. भारताचे नियंत्रक व महालेखापाल यांच्या नियुक्ती, सेवाशर्ती, अधिकार व कर्तव्ये याबाबतच्या तरतुदी स्पष्ट करा.	२०
५. टिप्पणी लिहा (कोणत्याही दोन) :—	२०
(अ) सरपंच व उप सरपंच यांच्या निवडणुकीची प्रक्रिया.	
(ब) मुंबई ग्रामपंचायत (निवडणूक) नियम, १९५९ अंतर्गत मतदार याद्यांची देखरेख व ताबा यासंबंधीच्या तरतुदी.	
(क) महाराष्ट्र जिल्हा परिषद, जिल्हा सेवा (शिस्त व अपील) नियम, १९६४ अंतर्गत “संयुक्त चौकशी”.	
६. “लेखापाल” या शब्दाची व्याख्या स्पष्ट करून महाराष्ट्र स्थानिक लेखापरिक्षण अधिनियम, १९३० अंतर्गत लेखापाल यांचा दस्तावेज सादर करण्यास व संबंधित व्यक्तीस हजर राहण्यास फर्माविण्याचा अधिकार स्पष्ट करा.	२०
७. पंचायत समितीचे अधिकार व कर्तव्ये स्पष्ट करा.	२०

किंवा

जिल्हा निधी, त्याचा ताबा व गुंतवणूक याबाबतच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS-I AND CLASS-II
OFFICERS OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICE DEPARTMENT**

MUMBAI, MONDAY, 22ND APRIL 2019

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(FULL MARKS—150)

PAPER I

**MAHARASHTRA ZILLA PARISHADS AND PANCHAYAT SAMITIS
ACT, 1961 AND BOMBAY VILLAGE PANCHAYATS ACT, 1958
AND CONSTITUTION OF INDIA, ETC.**

(With Books)

- N.B.*—(1) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
- (2) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the later sub-question shall be overlooked.
- (3) Answers are to be written in one language only either in *English* or in *Marathi*.

	Marks
1. Write short notes (any <i>three</i>) :—	30
(a) Special provisions as to Financial Bills	
(b) Powers and duties of Gram Sabha	
(c) Fundamental duties of citizen of India	
(d) State Election Commission	
(e) "Scheduled Areas".	
2. State the powers and functions of Chief Executive Officer.	20
3. Explain administrative powers and duties of Village Panchayats.	20
4. Explain the provisions regarding appointment, service conditions, duties and powers of Comptroller and Auditor General of India.	20
5. Write short notes (any <i>two</i>) :—	20
(a) Procedure for election of Sarpanch and Up-Sarpanch	
(b) Provisions regarding maintenance and custody of list of voters under Bombay Village Panchayats (Election) Rules, 1959.	
(c) "Joint Inquiry" under Maharashtra Zilla Parishads District Services (Discipline and Appeal) Rules, 1964.	
6. Define the term "Auditor" and explain the powers of the Auditor to require production of documents and attendance of concerned person under Bombay Local Funds Audit Act, 1930.	20
7. Explain the powers and functions of Panchayat Samiti.	20

OR

Explain the provisions regarding District Fund, its custody and investment.

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, सोमवार, दिनांक २२ एप्रिल २०१९

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायं. ५-३०]

(एकूण गुण-१००)

पेपर क्रमांक २

मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७; महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६;

महाराष्ट्र रोजगार हमी योजना अधिनियम, १९७७;

भूसंपादन अधिनियम, १९९४; शेती कर्जे अधिनियम, १९८४ आणि

तगाई मॅन्युअल.

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासात दर्शविण्यात आले आहेत.

(३) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(४) प्रश्नांची उत्तरे मराठी वा इंग्रजी एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

	गुण
१. मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७ अंतर्गत राज्य शासनास कीटक, शेतीवरील कीड, अपायकारक तण याचा प्रादुर्भाव जाहीर करणेसाठी कोणते अधिकार आहेत ?	१०
२. मुंबई शेती कीड व रोग अधिनियम, १९४७ अंतर्गत टोळघाड उद्रेकामध्ये वाहने अधिग्रहीत करण्याच्या अधिकाराबाबत टिपणी लिहा.	१०
३. महाराष्ट्र रोजगार हमी कायदा, १९७७ नुसार योजनांची निवड करण्यासाठी कोणत्या बाबी आवश्यक आहेत ?	१०
४. महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा, २००५ अंतर्गत वैयक्तिक लाभांच्या कामांची नावे विशद करा व असा लाभ देय असलेल्या कुटुंबाचे प्रवर्ग नमूद करा.	१०
५. जमिनीचा तात्पुरता ताबा घेण्यासाठी भूसंपादन अधिनियम, १९९४ मध्ये नमूद केलेली कार्यपद्धती व शासनाचे अधिकार स्पष्ट करा.	१०
६. आक्षेपांची सुनावणीबाबत भूसंपादन अधिनियम, १९९४ मध्ये विशद कार्यप्रणालीबाबत टिपणी लिहा.	१०
७. महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ अंतर्गत पाटचारीबाबत मालकांचे अधिकार व दायित्वाबाबत असलेल्या तरतुदीचे विवेचन करा.	१०
८. महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ मध्ये प्रत्येक गावांमध्ये पाणी संस्था स्थापन करणे व त्यांची कर्तव्ये याबाबत काय तरतुदी आहेत ?	१०

९. राज्य शासनाचे कंपनी व जिल्हा परिषद यांच्या कालव्याची देखभाल व दुरुस्तीबाबत निर्देश देण्याबाबत महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ मध्ये काय तरतुदी आहेत ? १०
१०. तगाई हिशोबासाठी वापरण्यात येणाऱ्या नमुन्यांची नावे नमूद करा व नमुना क्र. १ बाबत थोडक्यात माहिती द्या. १०
११. शेती कर्जे अधिनियम अन्वये शेती कर्जे देण्यासाठीची कारणे काय आहेत व शेती कर्जाची वसुली करण्याबाबतच्या तरतुदीचे विश्लेषण करा. १०
१२. कालव्याखालील सिंचन क्षेत्रामध्ये विशिष्ट कालावधीमध्ये पिकांची पेरणी, लागवड किंवा वाढ यांचे नियमन करणेबाबत 'सक्षम प्राधिकारी' यांचे अधिकार काय आहेत ? महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम, १९७६ च्या आधारे स्पष्ट करा. १०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS-I AND CLASS-II
OFFICERS OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICE DEPARTMENT**

MUMBAI, MONDAY, 22ND APRIL 2019

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER II

**THE BOMBAY AGRICULTURAL PEST AND DISEASE ACT, 1947 ;
THE MAHARASHTRA IRRIGATION ACT, 1976 ;
THE MAHARASHTRA EMPLOYMENT GUARANTEE SCHEME ACT, 1977
AND THE LAND ACQUISITION ACT, 1894 ; ETC.**

(With Books)

N.B.— (1) Attempt any *ten* questions.

(2) *Marks* for each question are indicated in the margin.

(3) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.

(4) Answers are to be written in one language only either in *English* or in *Marathi*.

	Marks
1. What are powers with State Government to declare insect pest disease and noxious weeds under Bombay Agriculture Pest and Disease Act, 1947 ?	10
2. Explain powers to requisition vehicles in case of locust menace under Bombay Agriculture Pest and Disease Act, 1947.	10
3. What are essential features schemes shall have under Maharashtra Employment Guarantee Act, 1977 ?	10
4. Enlist Individual benefiting works which can be undertaken and eligible categories of family under the Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act.	10
5. What is procedure for temporary occupation of Land and Government's powers under Land Acquisition Act, 1894 ?	10
6. Write a note on Hearing of objections under Land Acquisition Act, 1894.	10
7. What are rights and obligations of owners of field channels under Maharashtra Irrigation Act, 1976 ?	10
8. What are provisions for constitution of water committee for each village and its powers under Maharashtra Irrigation Act, 1976 ?	10

[Turn over

	Marks
9. Elaborate powers of State Government to give directions to company and Zilla Parishads regarding maintenance of their canals.	10
10. Enlist the forms to be maintained for Tagai Accounting. Explain in short Proforma-I.	10
11. Give purposes for which loans may be granted under the Agriculture Loans Act and provisions for recovering agriculture loans under it.	10
12. Write a short note on powers of Appropriate Authority to regulate sowing, planting or growing of crops during specified period on lands under irrigable command of canals.	10

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, मंगळवार, दिनांक २३ एप्रिल २०१९

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण-१००)

पेपर क्रमांक ३

महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम, १९८१ व जनरल प्रॉव्हिडंट फंड रुल्स, इत्यादी

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

- (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
- (३) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (४) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तद्नंतर) सोडवल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.
- (५) प्रश्नांची उत्तरे मराठी वा इंग्रजी एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

१. टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—

- (अ) परिवीक्षाधीन कर्मचारी
- (ब) मत्ता व दायित्व
- (क) रजा रोखीकरण
- (ड) ठेव संलग्न विमा योजना
- (इ) नियुक्ती प्राधिकारी.

२. महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तिवेतन) नियमानुसार शासकीय कर्मचाऱ्यांना देय असणाऱ्या निवृत्तिवेतनाच्या विविध प्रकारांचे थोडक्यात वर्णन करा. २०

३. (अ) स्वीयेत्तर सेवेसंबंधीच्या अटी व शर्ती काय आहेत ? १०
(ब) परिवर्तीत रजाविषयक तरतुदी व ही रजा कोणकोणत्या सेवेत मंजूर करता येते हे स्पष्ट करा. १०

४. भविष्य निर्वाह निधी वर्गणीच्या शर्ती व दर या संबंधीच्या तरतुदी स्पष्ट करून भविष्य निर्वाह निधीमधून कोणत्या कारणासाठी अग्रीम मंजूर करता येऊ शकते हे स्पष्ट करा. २०

५. धारणाधिकार म्हणजे काय ते सांगून धारणाधिकार केव्हा अबाधित राहतो व केव्हा निलंबित होतो हे स्पष्ट करा. २०

६. फरक स्पष्ट करा (कोणतेही चार) :— २०

- (अ) स्वेच्छा सेवानिवृत्ती व सक्तीची सेवानिवृत्ती
- (ब) अस्थायी पद व कायम पद
- (क) अर्धवेतनी रजा व परिवर्तीत रजा
- (ड) मृत्यू-नि-सेवा उपदान व अंशराशीकरण
- (इ) किरकोळ शिक्षा व जबर शिक्षा.

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS-I AND CLASS-II
OFFICERS OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICE DEPARTMENT**

MUMBAI, TUESDAY, 23RD APRIL 2019

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER III

**MAHARASHTRA CIVIL SERVICES RULES, 1981 AND
GENERAL PROVIDENT FUND RULES, ETC.**

(With Books)

- N.B.*—(1) Attempt any *five* questions.
 (2) All questions carry equal *marks*.
 (3) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address *or* any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
 (4) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages *or* after attempting another question) the later sub-question shall be overlooked.
 (5) Answers are to be written in one language only either in *Marathi* or in *English*.

	Marks
1. Write short notes (any <i>four</i>) :—	20
(a) Probationer Employee	
(b) Asset and Liability	
(c) Leave Encashment	
(d) Deposit Linked Insurance Scheme	
(e) Appointing Authority.	
2. Describe different kinds of pensions admissible to Government Servant as per Maharashtra Civil Services (Pension Rules).	20
3. (a) What are the standard terms and conditions for deputation in foreign service ?	10
(b) Describe provisions regarding commuted leave and the conditions in which commuted leave is granted.	10
4. Explain the general conditions and rates of General Provident Fund subscriptions and state the reasons for which advances can be sanctioned from GPF.	20
5. Explain what is lien and different conditions under which lien is retained and suspended.	20
6. Distinguish between (any <i>four</i>) :—	20
(a) Voluntary retirement and Compulsory retirement	
(b) Tenure Post and Permanent Post	
(c) Half pay leave and Commuted leave	
(d) Death <i>cum</i> Retirement Gratuity and Commutation	
(e) Minor Punishment and Major Punishment.	

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, मंगळवार, दिनांक २३ एप्रिल २०१९

[वेळ : दुपारी २-३० ते सायं. ५-३०]

(एकूण गुण-१००)

पेपर क्रमांक ४

बॉम्बे फायनान्शियल रुल्स अॅण्ड बजेट लेखा, इत्यादी

(पुस्तकांसह)

सूचना.—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

- (२) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (३) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तदनंतर) सोडवल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.
- (४) प्रश्नांची उत्तरे मराठी वा इंग्रजी एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

१. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) :—

- (अ) वित्तीय औचित्याची तत्त्वे
- (ब) लोकलेखा समिती
- (क) प्रशासकीय मान्यता
- (ड) आकस्मिक खर्चाची नोंदवही
- (इ) सुधारीत अंदाज
- (फ) लेखानुदान.

२. (अ) जिल्हा परिषदेच्या मुख्य लेखा व वित्त अधिकाऱ्याची अधिकार व कर्तव्ये याबाबत सविस्तर माहिती लिहा.	१०
(ब) जिल्हा परिषदेच्या मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याची अधिकार व कर्तव्ये याबाबत सविस्तर माहिती लिहा.	१०
३. (अ) आहरण व संवितरण अधिकारी व नियंत्रक अधिकारी यांच्या आकस्मिक खर्चासंबंधी जबाबदान्या काय आहेत ?	१२
(ब) प्रतिस्वाक्षरी आवश्यक असलेले आकस्मिक खर्चावर थोडक्यात माहिती लिहा.	८
४. महसुली जमा रकमा स्वीकारणे आणि त्यांचे लेख्यात समाविष्टीकरण करणे याबाबत मुंबई वित्तीय नियमावलीतील सर्वसाधारण नियम स्पष्ट करा.	२०
५. प्रशासकीय मान्यता व तांत्रिक मान्यता यातील फरक स्पष्ट करा. सुधारीत प्रशासकीय मान्यता केव्हा जरूरीची असते ?	२०
६. विभागीय अंदाज तयार करण्यासाठी सर्वसाधारण सूचना कोणत्या आहेत.	२०

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS-I AND CLASS-II
OFFICERS OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICE DEPARTMENT**

MUMBAI, TUESDAY, 23RD APRIL 2019

[TIME—2-30 P.M. TO 5-30 P.M.]

(FULL MARKS—100)

PAPER IV

BOMBAY FINANCIAL RULES AND BUDGET ACCOUNTS, ETC.

(With Books)

- N.B.*—(1) Attempt any *five* questions.
- (2) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
- (3) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the later sub-question shall be overlooked.
- (4) Answers are to be written in one language only either in *English* or in *Marathi*.

	Marks
1. Write short notes on (any <i>four</i>) :—	20
(a) Canons of Financial Property	
(b) Committee on Estimate	
(c) Administrative Approval	
(d) Contingencies Register	
(e) Revised Estimates	
(f) Vote of Account.	
2. (a) Write in detail about powers and duties of Chief Accounts and Finance Officer of Zilla Parishad.	10
(b) Write in detail about powers and duties of Chief Executive Officer of Zilla Parishad.	10
3. (a) What are the responsibilities of Drawing and Disbursing Officer and Controlling Officer as regards contingent expenditure ?	12
(b) Give brief note on Non Countersign Contingencies.	8
4. What are the provisions of accepting revenue receipts of Government and how these are incorporated in Government Accounts ?	20
5. Distinguish between Administrative and Technical Approval. When revised Administrative Approval is necessary ?	20
6. What are the general instructions for the preparing the departmental estimates ?	20

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग

महाराष्ट्र विकास सेवा, वर्ग-१ व वर्ग-२ च्या अधिकाऱ्यांकरिता विभागीय परीक्षा

मुंबई, बुधवार, दिनांक २४ एप्रिल २०१९

[वेळ : सकाळी १०-०० ते दुपारी १-००]

(एकूण गुण-१५०)

पेपर क्रमांक ५

कार्यालयीन कार्यपद्धती व विविध शासकीय योजना, इत्यादी

(पुस्तकांशिवाय)

सूचना.—(१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नाचे गुण समासात दर्शविण्यात आले आहेत.

(३) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

(४) उमेदवाराने प्रत्येक प्रश्नातील उपप्रश्नांची उत्तरे एकत्र सोडवावयाची आहेत. प्रश्नातील एक उपप्रश्न एकीकडे व दुसरा दुसरीकडे (काही पृष्ठे सोडून वा अन्य प्रश्न सोडवून तदनंतर) सोडवल्यास दुसरा दुर्लक्षित केला जाईल.

(५) प्रश्नांची उत्तरे मराठी वा इंग्रजी एकाच भाषेत लिहावयाची आहेत.

	गुण
१. महाराष्ट्र ग्रामीण रोजगार हमी योजनांतर्गत समृद्ध महाराष्ट्र जनकल्याण योजना अंतर्गत विविध योजनांचे विस्तृत विवेचन करा.	३०
२. खालीलपैकी दोनवर सविस्तर टिप्पणी लिहा :—	३०
(अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कृषी स्वावलंबन योजना	
(ब) आमदार आदर्श ग्राम योजना	
(क) राष्ट्रीय ग्रामीण पेयजल कार्यक्रमांतर्गत शाश्वतता उपाययोजना.	
३. टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) :—	३०
(अ) सेवा हमी कायदा	
(ब) अभिलेख कक्ष व्यवस्थापन	
(क) शासकीय कामकाजासाठी इ-ऑफीस प्रणाली	
(ड) कर्मचारी सेवापुस्तक व त्यातील नोंदी.	
४. खालीलपैकी कोणत्याही दोनचे सविस्तर विवेचन करा :—	३०
(अ) प्रगत शैक्षणिक महाराष्ट्र कार्यक्रम	
(ब) प्रधानमंत्री आयुष्मान भारत योजना	
(क) बालकांसाठी विविध कुपोषण मानके.	

५. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) :- ३०
- (अ) दीन दयाल उपाध्याय ग्रामीण कौशल्य योजना
  - (ब) राज्य पुरस्कृत रमाई आवास योजना
  - (क) शाळा सिद्धी
  - (ड) स्मार्ट ग्राम योजना.
६. थोडक्यात स्पष्ट करा :- ३०
- (अ) बायोगॅस
  - (ब) मानव संपदा
  - (क) इ-ग्राम प्रणाली
  - (ड) कामधेनू दत्तक ग्राम योजना
  - (इ) जलयुक्त शिवार योजना.

MAHARASHTRA PUBLIC SERVICE COMMISSION

**DEPARTMENTAL EXAMINATION FOR CLASS-I AND CLASS-II
OFFICERS OF MAHARASHTRA DEVELOPMENT SERVICE DEPARTMENT**

MUMBAI, WEDNESDAY, 24TH APRIL 2019

[TIME—10-00 A.M. TO 1-00 P.M.]

(FULL MARKS—150)

PAPER V

**OFFICE PROCEDURE AND VARIOUS SCHEMES OF
GOVERNMENT, ETC.**

(Without Books)

- N.B.*— (1) Attempt any *five* questions.
 (2) *Marks* for each question are indicated in the margin.
 (3) Candidate should not write roll number, any name (including his/her own), signature, address or any indication of his/her identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
 (4) Candidates are expected to answer all the sub-questions of a question together, if sub-question of a question is attempted elsewhere (after leaving a few pages or after attempting another question) the later sub-question shall be overlooked.
 (5) Answers are to be written in one language only either in *English* or in *Marathi*.

	Marks
1. Write in detail regarding Samruddha Maharashtra Jan Kalyan Programme under Maharashtra Rural Employment Guarantee Scheme.	30
2. Write elaborative notes on (any two) :— (a) Dr. Babasaheb Ambedkar Krishi Swawlamban Yojana (b) Aamdar Adarsh Gaon Yojana (c) Sustainability remedies under National Rural Drinking Water Programme.	30
3. Write in brief (any three) :— (a) Right to Service Act (b) Record Room Management (c) E-office system for Government offices (d) Employee service book and different entries in it.	30
4. Describe in detail (any two) :— (a) Pragat Shaikshanik Maharashtra Programme (b) Pradhan Mantri Aayushman Bharat Yojana (c) Different Malnutrition Standards for Children.	30

	Marks
5. Write short notes on (any <i>three</i>) :—	30
(a) Deen Dayal Upadhyay Grameen Kaushalya Yojana (DDU–GKY)	
(b) State Sponsored Ramai Aawas Yojana	
(c) Shala Siddhi	
(d) Smart Gram Scheme.	
6. Explain in brief :—	30
(a) Biogas	
(b) Manav Sampada	
(c) E-gram Software	
(d) Kamdhenu Dattak Gram Yojana	
(e) Jalyukt Shiwar Yojana.	
-